संस्कृतम् कथारचना H.S

विषय: स्नेह एव शाश्वत:

यन्त्रमानवस्य आत्मरोदनं

यदा अनन्तपुरि ग्रामे सूर्य: उदयाति तदा तत्रत्यं जलं, केदार: व्रीहि: च शोभते। तत्र बहव्य: नद्य: कूपा: च सान्ति। बहव्या: नद्या: शब्दं संगीतामिव श्रोतुं आरब्ध:। विदूरे स्थिते पर्वते बहव: जीवजाला: वसान्ति। प्रातिदिनं एतस्य पर्वतस्य मद्यभागात सूर्य: सन्तोषेण उदयाति। पर्वतं स्पृशत: पवनस्य गन्ध: सुखद: भवाति। पर्णानि शीतल पवनस्य दिशायां नृत्यान्ति। व्रीहि क्षेत्राणि अपि नृत्यान्ति। सूर्योदयं, खगानां शब्दं, शीतल पवनस्य गन्ध: च एतस्य ग्रामस्य मनोहारिता वर्धायितुं सहायान्ति। एतस्य ग्रामस्य शान्तता कर्ण मर्मर इव श्रोतुं आरब्धा:। एतस्य ग्रामस्य सर्वे जना: सन्तोषेण जीवान्ति।

एतास्मिन ग्रामे केवलं "रत्नाकर"स्य परिवारं असन्तुष्टाः भवन्ति । किन्तु तस्य परिवारः गतमासपर्यन्तं अतीव-सन्तुष्टाः अभवत । रत्नाकरस्य परिवारे तस्य पुत्रः सुभाषः, तस्य पत्नि च सान्ति। सुभाषः एकः उत्तमः बालः आसीत । तस्य पादौ भूमिं लालयति स्म । सर्वे जनाः तस्य नेत्रं प्रकृत्याः मनोहारिता। अपश्यत । किन्तु सुभाषाय एकः शत्रु आस्ति । तत केवलं तस्य हृदयरोगं अभवत । रत्नाकरः सुभाषं बहु आतुरालये अनयत किन्तु न प्रयोजनं, सर्वे भिषग्वराः "एतत परिवर्तुं नं शक्नोति" इति अवदत । ~~तदापि~~ अतः रत्नाकरः सुभाषाय बहु सन्तोषं अददात । सुभाषः घटीं इच्छति यतः रत्नाकराय एकं घटी-आपणं आस्ति । एतास्मिन ग्रामे केवलं एकः घटी आपणः ~~आस~~ आसीत । एतस्य ग्रामस्य सर्वे प्रवर्तनरहित घटी रत्नाकरः केवलं किञ्चित निमिषं परिगृह्य सम्यक्

अकरोत् । एतस्य ग्रामस्य सर्वे जनाः रत्नाकरं इच्छन्ति । सदा सुभाषस्य हस्ते सुवर्ण वर्ण घटी अस्ति । तत् रत्नाकरः पुत्राय स्नेहेन अददात् ।

प्रतिदिनं रत्नाकरः नववादने घटी आपणं गमिष्यति तथा चतुर्वादने आगमिष्यति । तादेव सुभाषः अपि नववादने घटी आपणं गमिष्यति तथा पञ्चवादने आगमिष्यति । रत्नाकरस्य परिवारं सन्तोषेण जीवन्ति ।

एकस्मिन् सुन्दरदिने खगानां-शब्दं श्रुत्वा रत्नाकरस्य परिवारं उन्थितवन्तः । सुभाषः विद्यालयं गन्तुं त्वरया असज्जीकरोत् । तदा रत्नाकरः पत्नीं दुःखेन अवदत्- "प्रीये, वयं कति भिषग्वरं अपश्याम; तथापि न प्रयोजनं वा? अस्माकं पुत्रस्य रोगं कथं परिवर्तयिष्यति?" तदा पत्नि समाधानेन अवदत्- "चिन्ता

मास्तु, भगवान आस्ति..."। तदाएव तस्य पुत्र: सुभाषस्य रोगं तीव्रं अभवत। रत्नाकर: सहसा सुभाषं परिगृह्य आतुरालये अगच्छत। सुभाष: किञ्चित दिनानां आतुरालयेव अवसत अत: सुभाषस्य परिवारमपि तेन सह तत्रएव अवसत। रत्नाकर: पुत्रस्य इयं अवस्था दृष्टवा सदा रोदितवान। किन्तु तस्य मनोसि किञ्चित आत्मविश्वासं आस्ति।

एकास्मिन दिने रत्नाकर: कस्याचित रोदनं श्रृत्वा अन्वेतवान। तत तस्य पत्न्या: अभवत। तदा ~~तस्य~~ स: तत्र स्ताम्भितेन स्थितवान। तस्य आत्मविश्वासं हृदयात अगच्छत। स: दु:खेन तत्रएव स्थितवान यत: सुभाषस्य गन्ध:, चलनं, शब्दं च लोकात विलुप्तमभवत। स: किञ्चित समयानन्तरं सुभाषस्य सपीपे ~~अ~~अगच्छत। स: तस्य एकैकं अश्रूणि निर्माज्य तं चुम्बयाति।

अनन्तरं रत्नाकरः सुभाषस्य घटी परिगृहितवान । सः स्तम्भितेन स्थितवान यतः ~~सुभ~~ सुभाषस्य घटी अपि तामिव निश्चलं अभवत । ~~तत~~ घटयः समयं सत्तवादनं । सः ~~क~~ एतं घटीं रत्नाकरस्य आपणस्य एकं कोणे ~~स~~सूक्ष्मयति। सः तत सम्यक न अकरोत यतः तस्य मनः तं ~~क~~ तत सम्यक ~~क~~ कर्तुं न अनुमन्यते । पुत्रस्य मरणानन्तरं सः तस्य उद्योगे श्रद्ध न अददात । स एतस्य ग्रामस्य सर्वे जनानां अवदत - "घटीं सम्यक कर्तुं न शक्नोमि" इति ।

एकस्मिन दिने रत्नाकरस्य मुखे सूर्यप्रकाशं स्पृष्ट्वा सः उन्मीतवान। सः घटी आपणं आगच्छति । किञ्चित समयानन्तरं एका बालिका आपणं आगच्छति। सा घटीं दर्शयित्वा रत्नाकरं अवदत ~~ि~~ - "हरिओं, एतत मम पितामहस्य घटी भवति, ~~सहसा स्थत धावन स्त घटी धावन~~

एतं घटी सहसा निश्चलमभवत् । घटी-
रहित पितामहस्य हस्ते अहं न पश्यामि
अतः कृपया त्वरया करोतु ..." इति । तदा
रत्नाकरः उत्साहेन "भवत्याः नाम किं?"
इति अपृच्छत तदा सा "अनुपमा" इति
अवदत् । "अनुपमा एतत् कर्तुं न
शक्नोमि" इति दुःखेन अवदत् । तदा
अनुपमा दुःखेन अवदत् :- "कृपया
करोतु किं समस्या ? न चेत् त्वं
श्वः ददातु" इति वदित्वा सा धावि-
तवति । रत्नाकरः बहु अचिन्तयत तदापि
सः न कृतवान् ।

आगामि दिने अनुपमा आपणं
~~आगच्छति~~ आगतवति । सा रत्नाकरं
"भवान् कृतवान् वा...?" इति अपृच्छत ।
तदा रत्नाकरं "अहं न कृतवान्" इति
दुःखेन अवदत् । तदा अनुपमा "अहं
जानामि, मम पितामहः सर्वं वृत्तान्तं
अवदत् । चिन्ता मास्तु त्वं करोतु... ।
तदा रत्नाकरः पुत्रस्य घट्यः दिशायां

दृष्ट्वा अवदत् - "पुत्री एतत् मम पुत्रस्य घटी अभवत् । अधुनापि घटय: समयं सप्तवादनं । पुत्रं पितु "स्नेह शाश्वतं" भवति । तत् परिवर्तयितुं कोऽपि शक्नोति । पुत्री "स्नेहमेव शाश्वतं" भवति । सा एतत् श्रुत्वा शङ्केन अपृच्छत् "भवत: जीवितं अग्रं नयितुं न इच्छति...? त्वं सप्तवादनात् एकाधिकसप्तवादनं भवितुं यततु । भवत: पुत्रस्य मरणात्पूर्वं एतास्मिन ग्रामे यन्त्रमानव: इति प्रसिद्ध वा..? त्वं नवजीवने आगच्छतु..." इति । एतत् श्रुत्वा रत्नाकर: पूर्णात्मविश्वासं परिगृह्य घटीं बहु कालपश्चात् स्पृष्टवान । तस्य हस्तौ कम्पितुं आरब्धौ: तथापि तदापि स: घटीं सम्यक् अकरोत् । तदा बहु काल-पश्चात् तस्य मनांसि समाधानं आगच्छत् । अनुपमा गमनात् पूर्वं रत्नाकरं अवदत् - "आत्मरोदनं उपेक्षयतु, नव जीविते आगच्छतु" इति । सा: सन्तोषेण गृहं गतवति ।

अनुपमा गृहं आगतवती । सा ~~[illegible]~~ रातस्य दिनस्य दैनिकी लिखितवती । दैनिक्याः शीर्षकम् भवति :

"यन्त्रमानवस्य आत्मरोदनं"

रत्नाकरः अग्रिमदिने आपणं आगच्छति । अनन्तरं सः तस्य पुत्रस्य घट्यः दिशायां अपश्यत । सः तत परिगृह्य सम्यक कर्तुं निश्चितवान । तस्य व्याकुल शरीरात स्वेदजलं आगन्तुं आरब्धः । तस्य हस्तौ कम्पितुं आरब्धः, ~~[illegible]~~ तथापि सः घटीं सम्यक अकरोत । तदा तस्य हृदयात एकः मल्लशिलस्य भारं न्यूनीकर्तुं आरब्धः । सः तस्य उद्योगे श्रद्ध आनयति । तस्य हृदये समाधानस्य अंशं आगन्तुं आरब्धः । रत्नाकरस्य परिवारमपि रातस्य ग्रामस्य शान्ततां, मनोहारितां च अनुभवितुं आरब्धवान । सः ~~[illegible]~~ अनुपमां कृतज्ञतेन स्मृतवान । सः सन्तोषेण जीवति ।